

De Journalist

Magazine van de VVJ

België-Belgique
P.B.
8900 IEPER 1
3/8136

Afgiftekantoor Ieper

DOSSIER: researchen met de WOB

Malaise bij de VRT

Daniel Demoustier over Fred Nerac

Bladenmaker Vic Dennis houdt niet van roddel

Jubilerende regioTV, nieuwe regionradio

Inhoud

Van de redactie **3**

Actueel

Huis van VeRTrouwen of VoRT-cultuur ?	4
Leo Hellemans (VRT) over het ontslag van een hoofdredacteur	4-5
Een half jaar na de verdwijning van Fred Nerac in Irak	6-7
Jan Ceuleers over 10 jaar regionale TV	14
Regio-TV krijg gezelschap van vijf provincieradio's	15

Dossier: Researchen met de WOB

De Derde Weg	8
De zaak Marleen Teugels c/ Financiënminister Reynders	8
WOBben in de praktijk: een handleiding	9-10-11
Deskundige Frankie Schram: 'WOBben is altijd interessant'	10-11
Knelpunten en uitdagingen	12

Nieuws van de verenigingen

Aanvullend journalistenpensioen aangevuld	17
VJ-secretariaat actualiseert journalistenbestand	17
Uit het beroep ? Word erelid !	17

Mens achter het Nieuws

Bladenmaker Vic Dennis houdt niet van roddel	13
--	-----------

Forum

Hans Maertens: Het wordt De Tijd	16
----------------------------------	-----------

De deadline voorbij

Een column van Mark Vlaeminck	18
-------------------------------	-----------

Scheef bekeken **7/17**

Onder embargo **19**

Magazine van de Vlaamse
Vereniging van
beroepsJournalisten (VVJ)

Coördinatie

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be
en Luc STANDAERT

Vaste medewerkers

Jan BACKX
Kim DUCHATEAU
Marleen FRANSEN
Johan VAN CUTSEM
Kris VANDERHAEGEN
Luc VANHEERENTALS

Redactiesecretariaat

Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155 - 1040 BRUSSEL
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
E-mail de.journalist@journalist.be
www.journalist.be

Abonnementen

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

Publiciteitsregie

Laurent COPPENS
E-mail laurent.coppens@euronet.be

Lay-out & druk

Drukkerij Deman nv
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

Lid van de Unie van Uitgevers van de
Periodieke Pers

Zondagskrant

Goed, een krant = een dagblad, en dus is er wel iets voor te zeggen om ze 7 dagen op 7 te laten verschijnen. Als de FET straks de stap zet naar een maandagkrant (zie pagina 16), waarom zou Het Nieuwsblad de lijn niet nog consequenter doortrekken en volgend weekend al met een zondagseditie uitpakken ?

En toch. Gisterenmorgen – het was zondag – naar de bakker geweest. Voor een crèmekoek met suiker, een met chocola, twee croissants en een bruine pistolet – het gaat om een delicaat evenwicht. Wat ik niet heb gemist: een zondagskrant. Zelfs Het Nieuwsblad niet. Ook al ben ik nogal sportminded en met name geïnteresseerd in wat het zaterdagavondvoetbal opgeleverd heeft.

Ook een Frank Buyse, de nieuwe hoofdredacteur van Het Nieuwsblad, weet toch dat sportliefhebbers graag wachten op de maandagkrant om dan een volledig overzicht te hebben van de zoveelste competitiedag. Net zoals het voor politiek geïnteresseerden vaak toch wachten is op een of ander zondags praatprogramma op TV vooraleer zij met nieuws worden bediend. En stel nu nog dat er ergens in de wereld op zaterdag een natuurramp uitbreekt: dan profiteren de kranten toch gewoon van hun vrije zaterdag om hun documentaire functie – voor velen nog steeds hun échte toegevoegde waarde – waar te maken.

Er bestaan, kortom, hopen vragen over de journalistieke en dus economische haalbaarheid van een betaalde zondagskrant in Vlaanderen. Daar komen dan nog eens gigantische twijfels bij omtrent de distributie: een dag na de aankondiging van de zondagskrant gewaagde de Federatie van Persverkopers al van een heuse boycot wanneer Het Nieuwsblad-op-zondag via bakkers en benzinestations wordt verspreid. Niet in het minst stelt zich bovendien een scherp sociaal probleem: bij gebrek aan enig engagement van de directie op het stuk van aanwervingen, dreigen de redactie en andere units van Het Nieuwsblad te moeten opdraaien voor een extra werkdag per week. Het enige en schamele lokmiddel waarvan tot dus ver sprake is, komt neer op een premie van 45 euro (!) per zaterdag.

Het ergste van al is dat gedelegeerd bestuurder Jo Van Croonenborch over al die dingen geen enkel ernstig overleg met zijn personeel duldt. Op het moment dat de werknemers werden ingelicht, stond de lancering al in de eigen krant. Om de concurrenten van De Persgroep te snel af te zijn, glimde Van Croonenborch. Het is zeer de vraag of zijn Nieuwsblad – dat net zoals De Standaard nog maar pas bekomt van een zware sanering – op dit moment behoefte heeft aan een onoverlegde, riskante en enigszins megalomane onderneming als een zondagskrant. Als daar maar geen brokken van komen.

Pol Deltour

Huis van VeRTrouwen of VoRT-cultuur ?

Pol Deltour

De VRT-televisie had zich zijn 50-jarige jubileum natuurlijk heel anders voorgesteld. Met een crisis op de nieuwsdienst om en rond het ontslag van niemand minder dan hoofdredacteur Leo De Bock. Met een sterpresenterator die naar de grote concurrent overstapt. Met een alsmaar rumoeriger onvrede op de sportredactie over van het te vele outsourcen van (mooi) werk. Met een strategie op de werkvloer die omwille van mogelijke belangenverstrengeling via het productiebedrijfje van zijn vrouw maar niet tot directeur benoemd geraakt. Met een algemene gedelegeerd bestuurder die om het zacht uit te drukken geen sterke indruk maakt. En met een minister van Media die – we blijven opnieuw voorzichtig – niet van plan is de openbare omroep veel cadeau's te doen tijdens zijn ambtstermijn.

Over het ontslag van Leo De Bock circuleren nog altijd de meest verschillende hypothesen. Hij zou werkelijk te weinig contactvaardig zijn geweest, en dat werkte vooral zijn naaste medewerkers op de nieuwsdienst op de zenuwen. Adjunct-hoofdredacteur Jan Ouvry bijvoorbeeld: hij onderschepte op zeker moment een sms'je van De Bock aan diens vriendin met de boodschap 'Schatje, 't was een klotedag. Met Ouvry was het weer niet te doen. Geen vertrouwen meer. Ik moet van hem af'. Het was Humo dat eerst wist te melden dat De Bock het berichtje per abuis niet naar zijn vriendin maar naar Ouvry zelf had gestuurd. Uiteindelijk stak Jan Ouvry eind augustus de lont in het kruitvat door zijn ontslag aan te bieden als nieuwschef.

Of speelden andere wrevels ? Bij de politieke redactie bij voorbeeld, met Sigfried Bracke op kop, waar niet iedereen de bijwijlen a- en zelfs anti-politieke houding van Leo De Bock appre-

cieerde. Nog een andere uitleg komt erop neer dat een deel van het redactiekader via het ontslag van De Bock heeft willen afrekenen met VRT-consulent Aimé Van Hecke, de Censydiam-man die het VRT-personeel met soms ondraaglijke kijkcijferdruk opgezadeld heeft. Niet uitgesloten is tot slot dat een en ander ook met sommige persoonlijke agenda's rijmt. Is het straks, zoals wordt beweerd, Hoflack for president ?

Redactiestatuut

Het meest opvallende aan de hele De Bock-crisis is uiteindelijk dat het gros van de TV-nieuwsredactie erbij stond en ernaar keek. De vele journalisten op het terrein zijn op geen enkel moment om hun mening gevraagd, of zelfs maar geïnformeerd – de recente initiatieven van de nieuwe, tevens oude hoofdredacteur Leo Hellemans daargelaten dan. De velen vernamen de heisa rond het ontslag van hun hoofdredacteur letterlijk via de krant.

In dat licht verdienen de VRT-journalisten die momenteel werken aan een versterking van het redactiestatuut alle steun. Er is absoluut nood aan een duidelijke omschrijving van de positie van de hoofdredactie. En er is even veel behoefte aan een representatief en onafhankelijk redactie-organ, dat door directie en hoofdredactie over de belangrijkste beleidsbeslissingen wordt gehoord. De analyse van hoofdredacteur Hellemans, die hieronder is afgedrukt, gaat trouwens een heel eind in die richting.

Voor de VRT is er dan ook weinig keuze: ofwel een huis van VeRTrouwen blijven ofwel de toer opgaan van een VoRT-cultuur.

Foto VRT/Eddy Vangroenendaele

Leo Hellemans: 'De crisis is voorbij'

Bij het ontslag van een hoofdredacteur

Leo Hellemans
Hoofdredacteur VRT-TV-nieuwsdienst

Maandag 1 september breekt een crisis uit op de TV-nieuwsdienst: de hoofdredacteur staat onder onhoudbare druk van zijn eigen staf en enkele politieke journalisten. De directie grijpt korta-

in: de hoofdredacteur wordt met vakantie gestuurd. Voor de grote meerderheid van de redactie is het een donderslag bij heldere hemel. Er vallen zware woorden: putch, intriges, afrekening. De meeste redactieleden stellen zich neutraal op. Mij wordt gevraagd tijdelijk de leiding van de dienst waar te nemen. De directie wenst ook een analyse van de feiten en een reflectie en mogelijke aanbevelingen.

De voorbije twee weken heb ik eerst met alle leidinggevende medewerkers van de redactie apart gepraat. Daarna heb ik per programma en per pool infosessies gegeven en geluisterd naar alle medewerkers. Mijn analyse is klaar, enkele algemene – nog voort uit te werken – aanbevelingen worden besproken met medewerkers en directie.

Ondanks het feit dat het hier om een interne aangelegenheid gaat, wil ik toch in het vakblad *De Journalist* informatie geven over die analyse en mogelijke remediëring. De crisis is immers breed uitgesmeerd in enkele kranten en weekbladen en het gaat tenslotte om de openbare omroep waarvoor we allen betalen. De publicatie in een vakblad ligt wat mij betreft voor de hand: mijn bedenkingen kunnen mogelijk nuttig zijn voor andere redacties en het ontslag van een hoofdredacteur is ook een deontologische kwestie.

Het ontslag

De fundamentele reden van de crisis lag in een slepende en uiteindelijk wellicht onherstelbare vertrouwensbreuk tussen de hoofdredacteur en zijn naaste medewerkers. De laatste week van augustus kwam daar een zwaar conflict bovenop met de Stuurgroep Verkiezingen. De directie kon de breuk niet meer lijmen. Na een emotioneel weekend ontplofte de zaak na lekken in de maandagkranten. De perceptie van een putch van enkele mistevreden, door VTM benaderde, politieke journalisten is onjuist. In werkelijkheid zorgde die groep wel voor een explosie van de crisis na de aanslepende en diepe onvrede bij de adjunct hoofdredacteurs en andere leidinggevende medewerkers van de redactie.

Van kampen pro en contra de hoofdredacteur op de redactievloer was geen sprake. Wel was er een algemene fundamentele onvrede over het verloop van het ontslag, het gebrek aan communicatie in het algemeen en over het verloop van het conflict in het bijzonder.

Betrokkenheid en vragen

Intussen is de rust op de redactie opvallend snel weergekeerd. Back to business, en die draait goed. Tegelijk wil niemand dit een tweede keer meemaken. Jongere medewerkers vragen meer betrokkenheid en respect van de ancients en de redactieleiding. Ervaren medewerkers stellen vragen rond de gevolgde procedures en willen op een of andere manier betrokken worden bij fundamentele beslissingen over de nieuwsdienst. Ook de directie wil meer klaarheid. Het fundamentele wantrouwen tegenover de hoofdredacteur was tegelijk een blijk van wantrouwen tegen de directie. De hoofdredacteur werd door sommigen beschouwd als spreekbuis van de directie op de redactie en niet als vertegenwoordiger van de redactie bij de directie.

Reflectie en aanbevelingen

Vele gesprekken en infosessies hebben geleid tot een aantal aandachtspunten en/of aanbevelingen.

1. Het profiel van de hoofdredacteur moet klaar en duidelijk worden beschreven. Een hoofdredacteur is in de eerste plaats de journalistieke leider van de redactie, de verantwoordelijke voor de kwaliteit van alle programma's en de bewaker van het redactiestatuut en de deontologische code (in casu de autonomie en

de onpartijdigheid van de redactie). De hoofdredacteur heeft het vertrouwen van de redactie en tegelijk ook van de directie. Als lid van het directiecomité bepaalt hij mee de algemene programmastrategie en verdedigt hij de beleidsbeslissingen van de omroep.

2. De hoofdredacteur krijgt naast zich een redactiemanager en een stevig uitgebouwde productie- en beleidsondersteunende cel. Het delegeren van deze bevoegdheden moet de hoofdredacteur toelaten voldoende tijd vrij te maken voor redactionele inhoud, het bijwonen van briefings, het aanwezig zijn op de redactievloer, het communiceren met medewerkers en directie.
3. Een procedure bij benoeming en/of ontslag van de hoofdredacteur is op dit ogenblik niet beschreven in het redactiestatuut of de deontologische code. Het is wenselijk dat de redactieraad – met vertegenwoordigers van alle programma's en functies – als eerste op de hoogte wordt gebracht van ingrijpende beslissingen.
4. Concretiseren van verhouding algemene directie en het netmanagement met de nieuwsdienst. De autonomie van de redactie binnen de hele organisatie is eindig. Bij de samenstelling en het bepalen van de inhoud van elk programma is de autonomie volledig. Programmering en netprofilering behoren echter tot de verantwoordelijkheid van de directie. De redactie volgt de uitgestippelde strategie in een overlegmodel met de netten onder verantwoordelijkheid van de algemene directie. De vormgeving en presentatie van de programma's zijn een gemeenschappelijke aangelegenheid en gebeuren in overleg met de directie onder verantwoordelijkheid van de nieuwsdienst.
5. Respect en vertrouwen door betere communicatie. Een sterke top down organisatie op de redactie functioneert niet op termijn. De redactieraad moet naar behoren kunnen werken. Interne open discussies zijn nodig en tegelijk vertrouwelijk. Het verspreiden van halve waarheden en geruchten is nefast.
6. De wezenlijke bestaansredenen van de openbare omroep ligt in een contract met de overheid voor een gewaarborgde onafhankelijke en onpartijdige berichtgeving aan minstens anderhalf miljoen Vlamingen per dag. De nieuwsdienst heeft nood aan blijvende reflectie over en invulling van dit engagement. Het is wenselijk de algemene waarden en doelstellingen van de nieuwsdienst anno 2003/2004 helder te formuleren, zowel algemeen als voor elk programma of project van de nieuwsdienst in het bijzonder.

Conclusie

De crisis bij de TV-nieuwsdienst is voorbij, de rust en het vertrouwen keren weer. Lessen zijn er zeker te trekken: directie, noch redactie wil deze situatie opnieuw meemaken. Het profiel van de hoofdredacteur moet strikt worden ingevuld: in de eerste plaats is het een sterke nieuwsman, eerder dan een manager. Die manager is tegelijk een noodzaak voor de goede leiding van de redactie, maar dan in een tweede persoon naast de hoofdredacteur. De hoofdredacteur moet van meet af aan het vertrouwen hebben van redactie én directie. Om duidelijkheid te scheppen in die onderlinge relatie is een aanvulling van het – overigens toonaangevende – redactiestatuut van de VRT wenselijk. Ten slotte moet de hoofdredacteur samen met de redactie een duidelijke visie uitschrijven over de invulling van de informatieve opdracht van de openbare omroep.

Een half jaar geleden, in volle Irak-oorlog, verdween de Frans-Belgische cameraman Fred Nerac. Tot op vandaag ontbreekt elk ernstig spoor. In onderhavige bijdrage schetst Daniel Demoustier, Neracs collega bij ITN en vriend, een stand van zaken. Vlaming Demoustier was zelf aanwezig bij de schermutselingen die geleid hebben tot de verdwijning van Fred Nerac en de tolk Hussein Osman in Irak op 22 maart van dit jaar.

Een half jaar na de verdwijning van Fred Nerac

Daniel Demoustier

Fred Nerac in Jallabad

Zes maanden na de verdwijning van de Frans-Belgische cameraman Fred Nerac en tolk Hussein Osman in het zuiden van Irak, is de ontknoping nog altijd veraf.

Op 22 maart, na een vuurgevecht in de buurt van Az Zubayr op de weg naar Basra, kwam Terry Loyd om het leven en raakten Fred en Hussein vermist. ITN heeft sindsdien onophoudelijk getracht de waarheid aan het licht te brengen, maar stootte aanvankelijk op heel wat tegenwerking van zowel het Amerikaanse en het Britse leger als van de Irakezen. Toch is ITN erin geslaagd om heel wat informatie te verzamelen, zij het voorlopig zonder tot sluitende conclusies te kunnen komen.

Intussen is ook het Britse ministerie van Defensie met een onderzoek begonnen. Daar ging een lange, onverzettelijke en moedige strijd van de echtgenote van Fred Nerac, Fabienne, aan vooraf. In het kader van dit onderzoek keerde ik, als onmiddellijk betrokkene, begin juni zelf terug naar Basra om met de Britse Militaire Politie

mee te werken aan een reconstructie. Tot nu toe hebben we daarvan nog steeds geen officiële resultaten.

Twee theorieën

Toch kunnen we op basis van ITN's bevindingen twee mogelijke theorieën formuleren. Een eerste mogelijkheid houdt in dat Fred en Hussein misschien helemaal niet betrokken waren in het vuurgevecht maar dat ze even daarvoor gearresteerd werden door de Irakezen en meegenomen werden naar het hoofdkwartier van de Baathpartij in Az Zubayr.

Fred Neracs' wagen

Het klopt dat onze reportageploeg onmiddellijk rechtsomkeer maakte toen we Irakese soldaten zagen op de weg naar Basra. Even later zag ik in mijn achteruitkijkspiegel dat onze tweede wagen (met Fred en Hussein) tegengehouden werd door een wagen met Irakese soldaten. Ik ben toen ook meteen gestopt om hen op te wachten. Toen ik enkele minuten later zag dat twee wagens (waaronder de Pajero van Fred en Hussein) in

mijn richting kwamen gereden, begon ik ook langzaam weer te rijden. Even later werden we door Amerikaanse tanks onder vuur genomen.

Verscheidene getuigen beweren dat Fred en Hussein – nadat hun wagen was tegengehouden door de Irakezen – uit hun wagen werden gehaald en gedwongen werden om in een andere, Irakese wagen plaats te nemen. Daarna zouden ze zijn meegenomen naar Az Zubayr.

Hoewel de wagen van Fred en Hussein wel degelijk betrokken was in het vuurgevecht, werd hij later door ITN teruggevonden in Az Zubayr. De binnenbekleding en de wielen waren volledig verdwenen. Ook de perspassen van Fred en Hussein werden in Az Zubayr teruggevonden door het Britse Black Watch regiment. Ze zijn later

overhandigd aan de Amerikanen die ze als mogelijk bewijsmateriaal bijhouden.

Er is andere theorie, die erop neerkomt dat Fred en Hussein na hun arrestatie in de Irakese pick-up truck waren gestapt die daarna in mijn richting reed en vervolgens vernietigd werd door het Amerikaanse tankvuur. Alle DNA-testen die tot nu toe zijn uitgevoerd op 18 niet geïdentificeerde lichamen van het al-Jamuriah ziekenhuis in Basra, blijken echter negatief te zijn.

Helicopter

In verband met het overlijden van Terry Loyd zouden er intussen nieuwe bewijzen opgedoken zijn. Een journalist van de Britse krant *The Mirror* zegt in een recent artikel gesproken te hebben met de man die Terry naar het ziekenhuis in Basra bracht. Die man beweert dat Terry slechts lichtgewond was aan de schouder toen ze op weg naar het ziekenhuis beschoten werden door een Amerikaanse heli-copter – wat Terry uiteindelijk het leven heeft gekost.

ITN verwijst hierop naar het post mortem onderzoek dat op het lichaam van Terry uitgevoerd werd in Groot-Brittannië. Een schou-

derwond werd hierbij niet ontdekt, wel twee levensgevaarlijke schotwonden, één van Irakese en één van Amerikaanse oorsprong. Getuigen bevestigen weliswaar dat de minibus die Terry vervoerde, beschoten werd door Amerikanen en mogelijk door een heli-copter. Alle resultaten van het maandenlange onderzoek van ITN zijn nu overgedragen aan de Amerikaanse en de Britse militaire onderzoekers. De Britse Militaire Politie verzekerde ITN dat ze het onderzoek naar zowel de verdwijning van Fred Nerac en Hussein Osman als de dood van Terry Loyd zal verder zetten.

21 mediapersoonen hebben tot nu toe het leven gelaten in Irak sinds de oorlog er begon. De IFJ (International Federation of Journalists) gaat binnenkort, in samenwerking met het recent opgerichte INSI (International News Safety Institute), een dossier publiceren over de oorlog in Irak en over alle media-incidenten die er plaats hebben gevonden. Meer informatie hierover kan u verkrijgen via safety@ifj.org.

Tot slot, langs deze weg, nog een woordje van dank aan alle collega's en vrienden voor de steunbetuigingen en bemoedigende woorden die we mochten ontvangen.

Scheef bekeken

"Hoe groter de wereld, des te belangrijker wordt communicatie. Het zit tegenwoordig in alle aspecten van de samenleving. Kijk maar eens hoeveel managers ontslag moeten nemen wegens communicatiefouten: Frans Rombouts bij de Post, onlangs nog Leo De Bock als hoofdredacteur van het VRT-televisienieuws. (...) Politieke communicatie is bij journalisten niet populair. Mocht dat wel het geval zijn, zijn we verkeerd bezig. De doelgroep is namelijk de bevolking. Aan de andere kant zorgt de professionalisering van de communicatie ervoor dat journalisten niet worden uitgenodigd voor zinloze persconferenties."

Noël Slangen, nog tot de verkiezingen van 13 juni communicatieadviseur van Guy Verhofstadt en de VLD en uitgever van Comma, een nieuw halfjaarlijks blad over communicatie, in De Standaard van 13 september 2003

"Journalisten én lezers, let op uw zaak. Politici willen in Vlaanderen 2003 zozeer gezellig bevonden worden dat er een dictaat van smileys dreigt. (...) De vuist van de censuur dient zich in deze vrije en blijde wereld elke dag een beetje meer aan in een fluwelen handschoen. Het heet vandaag onschuldig: pr."

Filip Rogiers in De Morgen van 13 september 2003

"Alle buitenlandredacteuren kennen dat verschijnsel : als je bericht niet echt spectaculair is, verdwijnt het naar de staart van het nieuws. Er waren momenten dat mijn Servië/Kosovo-stuk onterecht werd ingekrompen of zelfs helemaal niet uitgezonden, vanwege binnenlandse faits divers. Dat kàn natuurlijk niet. Als je dan de journaals ziet van andere landen, Nederland of Engeland, dat stéékt. Natuurlijk, het isolement maakt ook dat je zelf niet het hele toneel kunt overzien en dat je niet alle bronnen bij de hand hebt."

Stefan Blommaert, VRT-journalist en auteur van het pas verschenen boek 'De ondergang van Slobodan Milosevic', in de Financieel-Economische Tijd van 13 september 2003

"Veel mensen vroegen zich de voorbije dagen af hoe het mogelijk was dat er roddels ontstonden over vermeende doping van Henin. Het antwoord ligt niet alleen bij de uitlatingen van onder meer Lei Clijsters over haar toegenomen spiermassa, maar bij het karakter van massamedia zelf. (...) Henin heeft eens gekeken en zich koel boven het hele gedoe geplaatst, en dat was haar tweede overwinning deze week. Een klein meisje in een arena van reuzinnen en mediahaaien, je moet het maar doen."

Peter Vantghem in De Standaard van 13 september 2003

« Het begint stilaan op vedtenddom te lijken. Vader Dutroux in Humo, zus Dutroux in Dag Allemaal, vader én moeder Dutroux in Telefacts, vader en moeder Dutroux op de Nederlandse televisie... Bij deze plotse opwelling van interesse voor Dutroux' wonderjaren kon De Morgen niet achterblijven. Dus, ziehier, nooit eerder gepubliceerd : het rapport van de elfjarige Marc Dutroux in klas 7B in het Athenée Provincial du Centre in Moranwelz-Mariemont, schooljaar 1967-1968. »

De Morgen van 13 september 2003

« Het gerecht heeft de media ontdekt. Elke keer als ze een huiszoeking uitvoeren, gaat dat met veel spektakel gepaard. Het onderzoek tegen veearts L. is daardoor al lang de dopingaffaire-Museeuw geworden, terwijl Johan voor mij nog altijd het voordeel van de twijfel geniet. »

Wielerplogleider Patrick Lefevere in De Zevende Dag van 14 september 2003

De Derde Weg

Pol Deltour

Journalisten kennen traditioneel twee manieren om aan informatie te geraken. De eerste is voort te gaan op wat woordvoerders en voorlichters vertellen. Een makkelijke, tegelijk goedkope wijze van informatiegaring, waarvan het nadeel is dat het vertelde verhaal dikwijls nogal gekleurd, in de zin van rooskleurig is. Methode twee bestaat erin een beroep te doen op vertrouwelijke bronnen. Zij leveren meer dan eens substantieel toegevoegde waarde ten aanzien van de officiële nieuwsleveranciers. Dankzij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens kunnen journalisten de anonimiteit van hun vertrouwelijke bronnen dan ook beschermen. Het omgaan met confidentiële informanten veronderstelt evenwel tijd, ervaring en wederzijds vertrouwen. En er is nog een nadeel: heel af en toe gebeurt het wel eens dat het vertrouwen zo ver reikt dat er opnieuw sprake is van manipulatie. Er is een derde weg. Die houdt in dat de journalist gebruik maakt van de massa's aan informatie waarover de diverse bestuurlijke overheden beschikken zonder er weliswaar actief mee naar buiten te komen. Denk aan dossiers over dioxinekippen of dopinggebruik in de sport. Over vliegtuiglawaai of een gezonken boot. Over vergoedingen voor experts of transferten naar een of andere industrie. Keuze te over: waarmee houdt de overheid zich vandaag niét bezig? Dankzij de Wetgeving op de Openbaarheid van Bestuur (WOB), sinds 1994 voor de diverse bestuursniveau's ingevoerd in ons land, beschikken journalisten ook over een uitstekend werkmiddel om aan al die informatie te komen. Openbaarheid is de regel, geheimhouding de uitzondering, zo staat in al die wetten en decreten. En als de overheid weigert, moet ze daar verdraaid goede argumenten voor hebben.

Vreemd genoeg maken journalisten in België nauwelijks gebruik van de onuitputtelijke mogelijkheden die de WOB hen biedt. Misschien omdat ze te veel in de watten worden gelegd door bevriende bronnen die hen af en toe wel wat onder tafel doorschuiven (waarbij telkens de vraag rijst hoeveel journalistieke loyaliteit hier tegenover staat)? Of is het omdat niemand van zijn redactiechef de tijd krijgt om eens ietsje diepgravender werk te doen? Schrikken de formaliteiten van de WOB ons misschien af? Of ligt het eraan dat we niet eens wéten wat de wet in kwestie voor ons in petto heeft?

Vandaar dit Dossier over researchen met de WOB. Vergelijk het met koken met de wok: niet echt traditioneel, maar des te appetijtelijker.

Journaliste Marleen Teugels met WOB-klacht tegen Financiënminister Reynders naar Raad van State

28 mei jl. Weekblad Knack brengt een verhaal van freelance journaliste Marleen Teugels over de merkwaardige verhouding van minister van Financiën Didier Reynders (MR) met de tabaksindustrie. Reynders blijkt niets te moeten weten van het concept van een publiek rookpreventiefonds, dat door vele anderen wordt gesteund. De Financiënminister wil wel dat de tabaksfabrikanten een duit in het zakje doen van de private Rodin Foundation. Dat fonds is opgericht om allerlei vormen van verslaving te lijf te gaan, maar – zeggen ingewijden – precies door zijn financiering vanuit de betrokken sectoren zelf dreigt het er alles te zullen voor doen om niét doeltreffend te zijn.

Journaliste Teugels was er dan ook alles aan gelegen om zicht te krijgen op de precieze afspraken die tussen de Financiënminister, de tabaksindustrie en de Rodin Foundation werden gemaakt. Zich beroepend op de Wet van 11 april 1994 op de Openbaarheid van Bestuur (WOB), vroeg ze minister Reynders op 23 mei haar "alle contracten en briefwisseling over te maken uit de periode juni 2001-juni 2002 omtrent de afspraken over het subsidiëren van Rodin Foundation door de tabaksfabrikanten". Een gelijkkluidende brief vertrok naar het ministerie (tegenwoordig de FOD) van Financiën.

Volgens de WOB heeft de overheid 30 dagen tijd om te antwoorden, maar dat gebeurde niet. Journaliste Teugels diende daarop een verzoek tot heroverweging in, en legde parallel hiermee een vraag om advies voor aan de Commissie voor de Toegang tot Bestuursdocumenten (CTB). Opnieuw zwegen de minister en de FOD Financiën in alle talen. De CTB van haar kant reageerde begin juli jl. wél. "De Minister van Financiën heeft nagelaten om te motiveren waarom hij binnen de door de wet vastgelegde periode de gevraagde bestuursdocumenten niet openbaar kon maken. De Commissie is dan ook van oordeel dat hij gehouden is de gevraagde bestuursdocumenten openbaar te maken." Idem voor de FOD Financiën.

Vanaf de datum van dit advies krijgt de overheid een nieuwe bedenktijd van 15 dagen, maar – het wordt eentonig – eens te meer kwam er niets. Tegen deze 'impliciete weigering van inzage' is journaliste Teugels nu in beroep gegaan bij de Raad van State. Een procedure die door de VJ en het Fonds Pascal Decroos wordt gesteund. Tikt straks ook de Raad van State de minister van Financiën op de vingers, dan ligt de onthulling van diens vreemde verhouding met de tabakslobby weer een beetje minder veraf... (PD)

WOBben in de praktijk

Het basisprincipe van de Wetgeving op de Openbaarheid van Bestuur (WOB) is helder: iedereen mag elke overheidsinstantie vragen een overheidsdocument in te zien en te kopiëren. De openbaarheid is dus de regel. En ook al wordt dat principe lichtjes verschillend uitgewerkt alnaargelang het bestuursniveau federaal, Vlaams, provinciaal, gemeentelijk of Europees is, enkele grote lijnen vallen wel degelijk te trekken. Een praktisch vademecum.

Marleen Sluydts

Dat het principe de openbaarheid is, belet niet dat de wet ook uitzonderingsgronden voorziet. Deze luisteren dan naar namen als 'de veiligheid van de bevolking', 'de fundamentele rechten en vrijheden van de bestuurd', 'de openbare orde, de veiligheid of de verdediging van het land', 'de opsporing of vervolging van strafbare feiten', een federaal economisch of financieel belang, de munt of het openbaar krediet, enzomeer. De aanvraag kan ook afgewezen worden wanneer deze afbreuk doet aan de persoonlijke levenssfeer, tenzij de betrokken persoon met de inzage, de uitleg of de mededeling in afschrift heeft ingestemd. Een andere weigeringsgrond kan liggen in een bij de wet ingestelde geheimhoudingsverplichting of in het geheim van beraadslagingen. Tenslotte kan de overheid de aanvraag afwijzen in de mate dat een document niet af of onvolledig zou zijn en daarom aanleiding zou geven tot misvatting, of nog wanneer de aanvraag kennelijk onredelijk of te vaag geformuleerd zou zijn.

Belangrijk is dat een weigeringsbeslissing steeds door het bestuur gemotiveerd moet worden. De overheid komt er dus niet vanaf met slechts in het algemeen naar die uitzonderingsgronden te verwijzen.

Aanvraag

Het begrip bestuursdocument heeft een ruime invulling gekregen en slaat op "alle informatie, in welke vorm ook, waarover een administratieve overheid beschikt". Volgens de wet mogen deze documenten niet verspreid worden, noch gebruikt voor commerciële doeleinden. De Commissie voor de Toegang tot Bestuursdocumenten heeft ondertussen wel beslist dat journalisten de informatie die zij verkrijgen mogen verspreiden via hun medium. Dit hangt samen met het grondwettelijk recht van persvrijheid. Wat verboden blijft, is het verspreiden tegen betaling van een kopie van een document. Mogelijk komt er binnenkort overigens een nieuwe wetgeving die de commercialisering van documenten zal regelen.

Een aanvraag om bestuursdocumenten te verkrijgen gebeurt schriftelijk door middel van een ondertekende brief aan de bevoegde administratieve overheid. Wanneer men niet weet om welke overheid het gaat, kan men de brief ook richten aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap enzovoort – al naar gelang het bevoegde bestuurlijke niveau. Als je de verkeerde overheid aanschrijft is deze bovendien verplicht om je het adres van de juiste instantie te bezorgen. Behalve voor de Franstalige Gemeenschap hoeft men de brief niet aangetekend te verzenden. Je vermeldt wel duidelijk je naam en adres, de aangelegenheid waarover je meer informatie wil, de naam van het bestuursdocument en de wijze waarop de informatie moet verstrekt worden. De Commissie voor de Toegang tot Bestuursdocumenten heeft bepaald dat een fax niet geldig is omdat dit geen garanties biedt over de identiteit van de aanvrager en de behandeling door de administratie. Nochtans staat er in de omzendbrief van de Vlaamse Gemeenschap van 27 oktober 2000 dat een verzoek ook mondeling, via fax of via e-mail mag ingediend worden, zolang er maar geen discussie bestaat over de aard van het verzoek.

Belangrijk: het is niet nodig om redenen voor de aanvraag te vermelden, of anders uitgedrukt om een belang aan te tonen, tenzij de documenten van persoonlijke aard zijn. Ook voor het verkrijgen van een afschrift (op federaal niveau) moet men een schriftelijke aanvraag

Lees verder op pagina's 10 en 11 onderaan >

Dossier: Researchen met de WOB

Frankie Schram (KU Leuven): 'Wobben is altijd interessant'

Marleen Teugels

Vlaanderen telt maar weinig echte deskundigen, als het over wobben gaat. Een van hen is Frankie Schram. Naast secretaris van de Commissie voor Toegang tot Bestuursdocumenten (CTB), is hij gastdocent aan het Instituut voor de Overheid en medewerker van het Instituut Administratief Recht van de KU Leuven. In zijn hoedanigheid van academicus legde De Journalist Frankie Schram enkele vragen voor. Zoals:

Foto Reporters

'Een beroep op de WOB wordt door de administratie nog te vaak als een vijandige aanval gezien.'

DJ: Waarom wobben Belgische journalisten eigenlijk niet ?

"Er wordt wel eens gezegd dat journalisten bij ons doorgaans via andere, dat zijn dan informele kanalen aan informatie komen. Tegelijk zouden ze beschikken over een grote zelfcontrole bij het al dan niet verspreiden van die informatie. In Nederland bijvoorbeeld ligt dat anders. Journalisten hoeven er niet op te rekenen dat ambtenaren langs onofficiële weg informatie vrijgeven. Daarnaast is het ongetwijfeld zo dat heel wat Belgische journalisten niet weten dat de openbaarheidswetgeving bestaat. En het is hier misschien complexer: we hebben niet één WOB, maar dertien openbaarheidsregelgevingen. Nog een punt is dat journalisten doorgaans zo snel mogelijk informatie willen krijgen. De termijn van dertig dagen in de federale wetgeving is hiervoor niet altijd bevorderlijk. Administraties gebruiken wel eens vaker deze tijdslimiet."

vervolg van pagina 9

indienen of bij de betrokken administratieve overheid persoonlijk een aanvraagformulier invullen en ondertekenen. De verzoeker vermeldt naam en adres en of hij het afschrift persoonlijk in ontvangst wil nemen of dat het per post moet worden verstuurd. In dat laatste geval zal hij het afschrift via aangetekend schrijven toegestuurd krijgen. De vergoeding voor het afschrift wordt op elk niveau anders geregeld, maar er is wettelijk vastgelegd dat het bedrag de kostprijs van het document niet mag overschrijden.

Beslissing

De betrokken administratieve overheid moet binnen een wettelijk voorgeschreven termijn antwoorden. Als dat niet gebeurt, wordt dat als een weigering beschouwd, behalve in de Duitstalige Gemeenschap waar het juist als een aanvaarding beschouwd wordt. Indien je je aanvraag per fax of per e-mail verstuurd hebt en er geen antwoord volgt, is het raadzaam om het verzoek nog eens schriftelijk te versturen.

Wanneer het bestuur de aanvraag inwilligt, kan je de details van de inzage (en het nemen van afschriften) verder onderling regelen. Een grote lacune in de meeste wetgevingen, is dat er geen enkele termijn voorzien wordt voor de reële inzage na de principiële inwilliging.

Wanneer het bestuur de aanvraag afwijst, moet de schriftelijke kennisgeving daarvan de beroepsmogelijkheden vermelden. Zoals uit de wetgeving blijkt zijn er verschillende werkwijzen mogelijk. Op de Vlaamse Regering na, hebben de diverse bestuursniveaus een Commissie voor de Toegang tot Bestuursdocumenten (CTB). De belangrijkste is de federale die instaat voor het federale niveau en voor de provincies en gemeenten.

In geval van een afwijzing kan men een verzoek tot heroverweging richten aan het betrokken bestuur en tegelijkertijd een verzoek tot advies aan de CTB. Men kan daar best de initiële aanvraag en het verzoek tot heroverweging bij insluiten. De CTB is een zuiver raadgevend orgaan en dus geen echte beroepsinstantie. Tot 1998 bestaan er jaarverslagen van haar activiteiten, die verkrijgbaar zijn op het secretariaat van de commissie. Voor latere jaren werden die jaarverslagen niet meer opgesteld wegens gebrek aan tijd.

Het grootste probleem is de louter adviserende bevoegdheid van de CTB. Ze kan immers het betreffende bestuur niet verplichten om al dan niet inzage te verlenen in de betrokken documenten, ook al moet het bestuur rekening houden met het advies van de CTB. Er is wel nog een echt beroep mogelijk bij de Raad van State. Dit is echter niet kosteloos, wat wel het geval is voor het verzoek aan de CTB, en werpt bovendien nog een aantal andere problemen op.

lees verder op pagina 11 onderaan

Dossier: Researchen met de WOB

DJ: Was het in sommige gevallen voor de pers nochtans niet uitermate interessant geweest om de procedure te gebruiken ?

"Het gebruik van de procedure is altijd interessant! Op die manier dwingt de pers de overheid om zich te verantwoorden. Als de administratie weigert, moet zij bovendien argumenteren waarom zij weigert. Weigeren kan alleen maar wanneer er private of publieke belangen in het spel zijn: als de privacy van mensen in het gedrang komt, of het concurrentievoordeel van bedrijven. Ook de belangen van het land mogen niet in gevaar komen. De overheid moet dus telkens een afwegingsoefening maken en nagaan of uiteindelijk het publieke belang van de openbaarheid niet primeert.

Voor de administratie is het belangrijk te ervaren dat er democratische controle is van de burger én van journalisten. Als er quasi nooit controle is, gaat ook het preventieve effect van de openbaarheid van bestuur de mist in – terwijl dat nu net een van de doelstellingen van de openbaarheidsregelgeving is."

DJ: We schieten tekort aan onze democratische controleplicht, als ik u hoor.

"Misschien wil de pers wel op veilig spelen. Misschien vreest ze het deksel op de neus te krijgen als ze stelselmatig teruggrijpt naar de formele procedure. Als je de openbaarheidswetgeving gebruikt, wordt dat door de administratie in een aantal gevallen nog altijd als een aanval beschouwd, als een blijk van wantrouwen. En dan begrijp ik wel de journalisten die vrezen dat ze op die manier hun informatiekkanalen zullen opbranden. In Nederland ligt dat anders. Doordat je er langs informele weg maar moeilijk aan informatie komt en de formele procedure er dus veel meer gebruikt wordt, bekijkt men een beroep op de WOB niet automatisch als een vijandige aanval. De administratie houdt er nog veel te weinig rekening mee dat zij uit zichzelf moet openbaar zijn. Hier is een heuse mentaliteitswijziging nodig, de reflex van 'wij, ambtenaren leveren goed

werk af en de burger kan dat inkijken'. Dat belet dan niet dat het af en toe wel eens kan mis lopen, maar waar gebeurt dat niet ?"

DJ: Enige tijd geleden vroeg zelfs kamerlid Frieda Brepoels alle documenten over de dioxinecrisis op bij het ministerie van Landbouw, zonder ze te krijgen. Wat ben je met een wet die niet werkt ?

"De federale wet werkt wel. Want er is in een laagdrempelige beroepsprocedure voorzien. Het probleem is alleen dat die beroepsprocedure vandaag veel te zwak uitvalt, doordat je voor je beroep bij dezelfde administratie moet aankloppen. De procedure zou in handen moeten komen van een onafhankelijke instantie. Het bestaande Vlaamse Openbaarheidsdecreet werkt al sterk in die richting. Het grote voordeel in dat systeem is dat de administratieve rechter maar in uiterst zeldzame omstandigheden moet worden ingeschakeld. Dit betekent een enorme tijd- en geldwinst."

DJ: Slotvraag: mag een journalist de documenten die hij van de overheid krijgt ook verspreiden ?

"Toch wel ! De Commissie voor de Toegang tot Bestuursdocumenten heeft op dit punt een positief advies uitgebracht, aangezien de pers een belangrijke rol te spelen heeft in de samenleving. Burgers mogen de documenten die ze van de overheid krijgen niet commercieel verspreiden. Alhoewel journalisten en uitgeverijen zeker geen liefdadigheidsinstellingen zijn, wel commerciële bedrijven, vallen zij in het kader van de persvrijheid toch niet onder die beperkende regel. Journalisten mogen de documentatie die ze van de overheid krijgen dus gerust publiceren, zij het mits bronverwijzing."

Frankie Schram, *Openbaarheid van Bestuur, Administratieve rechtsbibliotheek Die Keure, Brugge, 177 p, 45 EUR*

<http://users.online.be/~fshchram>

kan de Raad daar aan het bestuur de verplichting opleggen om een document vrij te geven. In België kan dat niet. De Raad kan slechts het bestuur verplichten het geval opnieuw te bespreken en een nieuwe beslissing te nemen op basis van andere argumenten. Dat kan opnieuw een weigering zijn en dan begint alles van voren af aan... Bovendien is er in de meeste wetgeving geen termijn voorzien waarbinnen inzage moet verleend worden na een inwilliging. Het kan bijgevolg best zijn dat men na een inwilliging nog geen documenten te zien krijgt.

- De verzameling van alle relevante wetten vindt men op volgende website: <http://users.online.be/~fshchram/>

- Enkele nuttige adressen:

Federaal, Gemeenten & Provincies

Commissie voor de toegang tot bestuursdocumenten

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Koningsstraat 66 - 1000 BRUSSEL - Tel. 02/500.25.48

Vlaanderen

De heer Armand De Troyer

Directeur-Generaal van de Administratie Kanselarij en Voorlichting

Boudewijnlaan 30 - 1000 BRUSSEL - Tel. 02/553.56.27 - Fax: 02/553.56.34

Beroep

Op Vlaams niveau is er wel een volwaardige beroepsprocedure mogelijk. In 1998 is er een onafhankelijke ambtenaar aangesteld door de minister van Binnenlandse Zaken. Sinds 2000 is deze ambtenaar trouwens ook bevoegd voor de provincies en gemeenten, zodat klachten op dit niveau zowel door de CTB als door de ambtenaar van de Vlaamse Regering kunnen behandeld worden. Een derde weg is de zaak, meteen na de eerste weigering, voorleggen aan een rechter in kortgeding. Dit kan wanneer de zaak spoedeisend geacht wordt en ze niet aan de rechterlijke macht onttrokken is. Het is echter een uitspraak bij voorraad, en dat betekent dat de beschikking geen schade aan het eindoordeel mag berokkenen.

Tot slot is er een beroepsmogelijkheid bij de Raad van State. Dit kan evenwel lang aanslepen. Het grootste probleem is dat de wetgeving op de Raad van State bepaalt dat het dossier met al de relevante documenten voor de ingestelde zaak ter beschikking van al de partijen moet worden gesteld. Op die manier zou de aanvrager het gevraagde document dus al moeten kunnen inzien nog voor er een uitspraak wordt gedaan. Dit betekent dat het betrokken bestuur in de praktijk geen dossier ter beschikking stelt en de Raad van State zelf het dus ook niet kan bekijken. Zo kan zij haar beslissing niet baseren op de documenten zelf, maar slechts op de motivering die het bestuur voor de weigering gaf. In Nederland kan de Raad van State wel de betreffende documenten inzien alvorens te beslissen. Bovendien

De WOB: knelpunten en uitdagingen

Pol Deltour
Marleen Sluydts

De openbaarheid van wetgeving en rechtspraak is in België sinds 1831 grondwettelijk verankerd, op de openbaarheid van bestuur bleef het wachten tot midden de jaren negentig. Zowat tien jaar later, wordt de WOB in Vlaanderen en bij uitbreiding in België maar weinig ingeroepen en, a fortiori, toegepast. Voor zover er betrouwbaar cijfermateriaal voorhanden is, gaat het om hooguit enkele honderden gevallen per jaar. De aanvragen betreffen overwegend ruimtelijke ordening en milieu, fiscale dossiers en (overheids)examens. Ook journalisten maken nauwelijks of niet gebruik van de mogelijkheden. Nu pas trok de eerste Belgische journalist naar de Commissie voor de Toegang tot Bestuursdocumenten (CTB) en naar de Raad van State voor een geweigerde inzage in bestuursdocumenten (zie pagina 8).

Dan wordt er in Nederland bijvoorbeeld heel wat meer geWObd. Ook bij journalisten is de researchmethode ingeburgerd. Enkelens hebben zich zelfs in de techniek gespecialiseerd, en organiseren heuse WOB-cursussen.

De WOB is een belangrijke stap vooruit geweest in de democratisering van het bestuur van het land. Meer en meer beginnen de betrokken administratieve overheden ook daadwerkelijk rekening te houden met de verplichtingen inzake openbaarheid die de wet hen oplegt. Het belet niet dat de regelgeving op diverse punten nog voor verbetering vatbaar is. Aangezien er zowel op Vlaams als op federaal niveau plannen voor een herziening op tafel liggen, volgt hier een lijstje met desiderata.

- De WOB verschilt, zij het in de modaliteiten, van bestuursniveau tot bestuursniveau. Er zijn aparte, gelukkig wel op elkaar gelijkende regelingen voor de federale overheidsdiensten, de Vlaamse regering, de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest, de Duitstalige Gemeenschap en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat maakt het geheel nodeloos ingewikkeld. De diverse wetgevingen moeten met andere woorden maximaal op elkaar worden afgestemd.
- De WOB is geschreven vanuit het perspectief van het bestuur. Zo wordt een onderscheid gemaakt tussen 'actieve' en 'passieve' openbaarheid van bestuur alnaargelang de overheid op eigen initiatief dan wel op vraag van een burger informatie overmaakt (in dit WOB-voor-journalisten-Dossier hebben we overigens uitsluitend aandacht voor het tweede). Een technische maar tegelijk sterk symbolische suggestie is de WOB te herschrijven vanuit de positie van de burger.
- De WOB moet beter afgestemd worden op andere wetgeving, zoals de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de auteurswet. Zo weigert Selor inzage in examens omdat hun database auteursrechtelijk beschermd zou zijn...

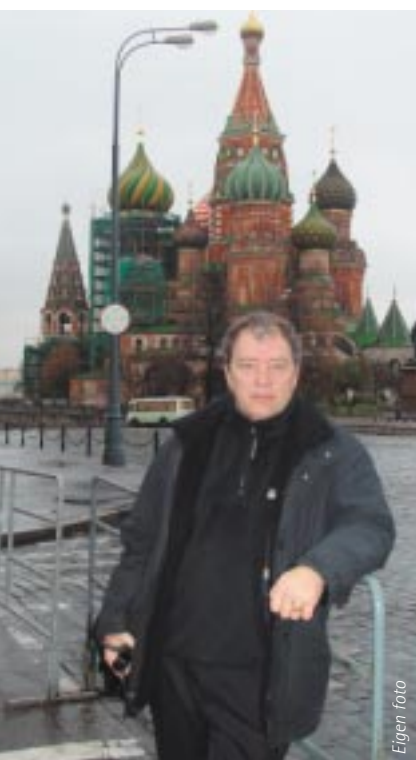
- De WOB, en met name dan de mogelijkheid om het bestuur om inzage van bestuursdocumenten te vragen, moet meer gepromoot worden door de overheid.
- Het begrip 'administratieve overheid' moet maximaal worden uitgereikt: elke instantie die overheidstaken uitvoert moet onder de WOB vallen. Het gaat dan ook om (autonome) overheidsbedrijven en private partners. In dit licht is het essentieel dat het komende Vlaamse openbaarheidsdecreet zich uitstrekt tot de zogenaamde EVA's, een 160-tal zelfstandige overheidsbedrijven.
- Het begrip 'administratieve overheid' moet eveneens de politie-instellingen gaan omvatten. Zij beschikken over voor journalisten dikwijls zeer nuttig materiaal, denk maar aan de steeds opnieuw terugkerende heisa rond de criminaliteitsstatistieken.
- Sommige uitzonderingsgronden zijn absoluut van aard, doordat ze verwijzen naar een 'bij wet ingestelde geheimhoudingsverplichting'. Daar moeten relatieve weigeringsgronden voor in de plaats komen, die telkens ruimte laten voor een afweging.
- Een andere uitzonderingsgrond betreft bestuursdocumenten die ter voorbereiding van een beslissing werden gemaakt of die een zaak betreffen waarin nog geen eindbeslissing is genomen. Dit is moeilijk te verenigen met de doelstelling dat de burger meer participatie in het beleid zou krijgen of inspraak tijdens de beleidsvoorbereiding.
- De administraties moeten beter worden toegerust en gevormd voor het behandelen van WOB-aanvragen.
- De behandelingsprocedure moet worden verkort. De termijnen voor zowel behandeling als uitvoering dienen verscherpt. Zeker voor journalisten is dit een gerechtvaardigde eis. De normale termijn is 30 dagen, wat nog eens verlengd kan worden met 15 dagen; voor milieu-informatie geldt er zelfs een termijn van 60 dagen.
- Er is nood aan een echte beroepsprocedure, die weliswaar eenvoudig in elkaar zit en bovendien binnen korte tijd haar beslag kan krijgen. Hiertoe dringt de professionalisering van de CTB zich op – CTB die op dit moment niet eens wettig samengesteld is...

Meer info:

- www.fondspascaldecroos.be/memorandum
- www.dewakkereburger.be
- Dirk Voorhoof (Universiteit Gent), 'Passieve openbaarheid van bestuur veronderstelt actieve burger en proactief beleid', in Hubeau & Elst (eds), *Democratie in ademnood? Over legitimiteit, legitimatie en verfijning van de democratie*, Brugge, 2002, te vinden op www.psw.rug.ac.be/dv/

Bladenmaker Vic Dennis houdt niet van roddel

Jan Backx

Eigen foto

Met dank aan Willy Sommers...

decennia vullend succesverhaal. Het helpen opstarten van TV Familie was Dennis' derde kunstgreep. En zopas kreeg hij bij uitgeverij Cascade het redactionele roer van TV Gids in handen.

DJ: Uw vierde grote uitdaging na dertig jaar journalistiek. Meteen ook uw laatste ?

"Wat uitgeverij betreft ja, ook al komen er na het lanceren van de hernieuwde TV Gids zeker nog andere projecten bij Cascade. Ik plak daar geen tijdspanne op. Ik spiegel mij als vijftigplusser aan de energie van mijn Nederlandse baas en uitgever, Jacques De Leeuw, die als pure selfmade man in eigen land het Audax-imperium met een tiental populaire weekbladen heeft opgebouwd en nu – als prille zeventiger – ook nog eens de Vlaamse markt wil bespelen."

DJ: Eigenlijk heet u Ernest Van Driessche. Vanwaar dat journalistieke pseudoniem ?

"Dat was een suggestie van Guido Van Liefferinge. Ik was freelancer, mijn vrouw heet Denise, ver was het dus niet zoeken. Eigenlijk was het een goedbedoelde veiligheidsmaatregel voor als we op onze bek zouden gaan. Het heeft er ook even zo naar uit gezien. Van de allereerste Joepie waren er 50.000 gedrukt. Een paar weken later puilden Guido's Mechelse garagebox uit van de onverkochten: zowat 40.000 ! Maar we hebben bewezen dat de aanhouder wint."

DJ: Hoe is alles beginnen rollen ?

"Mijn wieg stond in Zele, vader had een groothandel in bakkerswaren. Ik werd regent Frans-Engels-geschiedenis maar stond nooit voor een bord. Als piepjonge bediende zette ik in mijn wijk eens een evenement op poten voor een goed doel. Ik schreef wat artiesten aan en Willy Sommers was de enige die gratis wou komen zingen. Het verslag

kwam uit mijn pen: mijn eerste journalistiek gewrocht. De ode aan Willy Sommers werd gepubliceerd in een streekblad en de wakkere uitgever vroeg me voortaan een stukje te maken over iedere Vlaamse artiest die voet op Dendermondse bodem zou zetten. Mijn bijdragen kwamen onder de ogen van Guido Van Liefferinge, die toen hoofdredacteur was van 'Pophits', een muziekblad op krantenpapier en eigendom van de groep van Het Laatste Nieuws. Guido wilde een popmagazine, maar kreeg zijn bazen op het Laatste Nieuws niet overtuigd. De zaken kregen pas financiële vleugels toen Guido de wafelfabrikant Sylvain Tack warm kon maken voor dat popblad dat we Joepie zouden dopen. Guido, Els Van den Abbeele – de latere woordvoester van VTM – en ik zetten de succesreijn op de sporen, die later werd verkocht aan uitgeverij Sparta, toen nog eigendom van vader Van Thillo."

DJ: Een mens blijft geen tiener...

"Toen Joepie zowat tien jaar draaide gingen we onze stielkennis richten naar een wat oudere doelgroep. Guido gooide de naam van het blad op tafel: Dag Allemaal. Het kon niet duidelijker. We gingen van start met een tabloid, in een periode dat de Australische reeks Sons and Daughters – de moeder van alle soaps – op de BRT liep. Ik pakte mijn valies, trok naar Down Under en spitte er alles uit. De verhalen werden hier verslonden. Klapstuk werd de Vlaamse tournee van de Australische soap-acteurs. Ik had hen kunnen overtuigen om in Vlaanderen onder de vlag van Dag Allemaal een promotionele toer te maken, en dat werd een monstersucces. Dag Allemaal blaakte snel van gezondheid en toen ook VTM einde de jaren tachtig een feit werd, vonden we het moment rijp om van de tabloid een keurig magazine maken. Toen viel ook de beslissing om wat meer ernstige, maatschappelijk-politieke berichtgeving te brengen. Met als absolute voorwaarde dat het in verstaanbare mensentaal moest worden neergepend. Voor die extra inbreng werd toen ook Mathias Danneels aangetrokken. Samen met hem was ik vanaf halverwege de jaren '90 hoofdredacteur."

DJ: Dat bent u nu niet meer...

"Over mijn recent vertrek bij Dag Allemaal wil ik enkel kwijt dat er inderdaad meningsverschillen waren over de toekomst van dat blad. Een vertrouwensbreuk met het gros van de redactie was er zeker niet, integendeel. Er zit daar ontzettend veel talent en ik heb met de meesten nog een zeer goede band."

DJ: Van TV Gids wil u nu een 'familiaal-positief getint weekblad' maken...

"Al mijn hele loopbaan lang leg ik de mensen het verschil uit tussen de begrippen 'roddelpraat' en 'privé'. Ten onrechte wordt geen onderscheid gemaakt tussen die twee. Zich afvragen hoe een vedette woont en waar hij/zij op vakantie is geweest, is een gezonde nieuwsgierigheid die – mits goedkeuring van de betrokkenen – kan worden bevredigd. De ongezonde, voyeuristische nieuwsgierigheid, die in het buitenland schering en inslag is, start met het lanceren van dulle verhalen over wie-het-met-wie-doet. Daar wil ik niet aan meedoen."

Regionale omroepen 10 jaar: de camera in je buurt

Bij al het gejoel rond het vijftigjarige bestaan van de VRT (ex-NIR, ex-BRT, ex-BRTN), zou je haast vergeten dat ook de regionale omroepen, althans enkele onder hen, jarig zijn: ATV (Antwerpen), AVS (Gent-Eeklo), ROB (Leuven), WTV (Zuid-West-Vlaanderen) en TV-Brussel blazen dezer dagen tien kaarsjes uit.

Jan Ceuleers
Voorzitter ROB vzw

Het is geen gemakkelijke tocht geweest. Eigenlijk keken de 'grote' televisieomroepen erg argwanend uit naar de komst van de regionalen. De BRT werd niet graag geconfronteerd met alweer nieuwe concurrenten, die zijn kijkcijfers nog verder de dieperik in zou kunnen drijven. De VTM vreesde vooral dat de nieuwelingen in zijn reclamepot zouden komen graaien. De decreetgever heeft dan ook zijn best gedaan om de twee nationale zenders gerust te stellen: hij verbond een hele reeks voorwaarden, noem het maar beperkingen, aan de toestemming die de overheid mocht verlenen voor de oprichting van een regionale omroep. Beperkingen en voorwaarden van allerlei slag: niet uitzenden voor half acht 's avonds, maximaal 200 zenduren per jaar, een geplafonneerd reclamevolume, geen subsidies, niet overal een realistisch zendgebied, een strikt juridisch statuut (vzw), een geografische en inhoudelijke inkapseling, het zijn maar enkele uitingen van een wantrouwen dat bij de grote omroepen en bij de beleidsmakers in het begin van de jaren negentig leefde. Langzaamaan werden de regels wel wat versoepeld, maar het bleef voor de meeste omroepen knokken, hard knokken. Vooral de financiële leefbaarheid bleek een harde dobber. De afbakening van de zendgebieden berustte nauwelijks op enige sociologische en – van doorslaggevend belang aangezien de inkomsten hoofdzakelijk uit reclame moesten worden gepuurd – economische realiteit. Zelfs een bekend uitgeversbedrijf uit Roeselare, dat zijn oog had laten vallen op enkele regionale omroepen in het westen en het centrum van het land, bekende na enkele jaren dat het zich had verkeken op de groeimogelijkheden. Het begon zich dan ook geleidelijk terug te trekken: de investeringen en de werkingskosten bleken te hoog uit te vallen en de zendgebieden en de daaraan verbonden reclamemarkten te versnipperd om op een behoorlijk rendabele en innoverende manier te kunnen functioneren.

Braindrain

Toch hebben de regionale omroepen, zo is in die tien jaar alvast gebleken, een onvervangbare rol te spelen: precies omdat ze in een geografisch beperkt zendgebied actief zijn, schenken ze voornamelijk aandacht aan het plaatselijke gemeenschapsleven en halen ze het samenhorheidsgevoel en de solidariteitsbanden onder de bevolking aan. Belangstelling wekken voor de mensen en de gebeurtenissen naast je

deur, in je straat, in je buurt, in je gemeente, het is de dagdagelijkse zorg van de regionale omroep.

Nu is iedereen die haar doen en laten enigszins volgt, het erover eens: de regionale omroep is niet meer weg te denken uit het medialandschap. In totaal kijken dagelijks gemiddeld 1.600.000 Vlamingen naar hun regionale omroep. Dat brengt hem in de hitparade op de derde plaats, net ná de twee grote landelijke zenders. Een prestatie, die nog al te vaak de reclamebureaus ontgaat; hoe is anders hun lauwe belangstelling voor het verschijnsel te verklaren? En waarom blijft de overheid halsstarrig de andere kant opkijken als de regionale omroepen op een (minimale) subsidiëring aandringen als vergoeding voor het vervullen van de gemeenschapsopdracht die hun van overheidswege is opgelegd? De relatie met de grote broers, VRT en VTM, die bij de aanvang wat gespannen was, is intussen, op een sporadisch voetbalincident na, goed geworden. Er wordt met elkaar gepraat, zij het op een misschien te ongeordende wijze, over zaken als beelduitwisseling of, zoals bij de jongste verkiezingen nog het geval was, over samenwerking. De landelijke zenders hebben bovendien ontdekt dat de regionale omroepen voortreffelijke opleidingscentra zijn voor beginnende journalisten, presentatoren en ander televisievolk. Vooral in Vlaams-Brabant plukken ze geregeld nieuwe gezichten met enige ervaring weg bij de regionale collega's die dat weliswaar niet altijd zo leuk vinden, maar zich troosten met de erkenning die deze 'braindrain' impliciet inhoudt.

Digitalisering

De regionale televisiejournalistiek heeft zijn draai gevonden; hij wordt alom ernstig genomen en gewaardeerd. De journalisten worden in aanmerking genomen voor de erkenning als beroeps. De VJ telde in zijn bestuur een regionale hoofdredacteur. In de Raad voor de Journalistiek heeft een vertegenwoordiger van de regionale omroepen zitting. En toch blijven de regionale omroepen met een onvoldaan gevoel zitten: als de toekomst van de televisie in de digitalisering van het medium ligt, zoals van hogerhand zo gretig wordt voorspeld, waarom worden de regionale omroepen dan uitgesloten van de voorbereidende gesprekken en testen? En waarom worden er akkoorden gesloten met spelers die op amper 15% van het regionale bereik kunnen bogen?

Regio-TV krijgt gezelschap van vijf provincieradio's

De vraag is er of er zoveel volk zit op te wachten, maar in Vlaanderen komen er tegen het einde van het jaar wel degelijk vijf regionale radiostations bij, één per provincie. In Antwerpen dienden zich twee kandidaten aan, elders telkens één.

De oprichting van regionale radio kadert in een nieuw Vlaams frequentieplan, dat plaats biedt aan 292 lokale en 5 regionale radio's, naast de commerciële landelijke radio's Q-music en 4FM. Om concentratievorming tegen te gaan, mochten De Persgroep en Roularta overigens niet rechtstreeks meedingen naar een licentie. Beide mediahuizen baten via de VMMa al Q-Music uit. Het belet niet dat alle grote mediagroepen, zij het onrechtstreeks, wel degelijk een voet in huis proberen te krijgen bij de komende provincieradio's.

In West-Vlaanderen is de nv Prometheus Inc kandidaat. Zij wil uitzenden onder de vlag Radio Mango West-Vlaanderen. In Oost-Vlaanderen heeft de vzw Radio Gent een aanvraag ingediend voor het uitbaten van Radio OVL. Vlaams-Brabanders mogen zich volgend jaar verwachten aan nieuwkomer B+b, wat staat voor Brabant en Brussel. Aanvrager van deze licentie is de vzw De Vrije Golf, die al Contact 2 uitbaat in Brussel. Voor Limburg is de vzw Pacta Media kandidaat, met radiostation-in-wording FM-Limburg. In Antwerpen zijn er zoals gezegd twee geïnteresseerden. Concentra dingt via een dochtermaatschappij naar een licentie voor regioradio Antén. Maar ook de vzw Radio VRM, van vroegere Radio Contact-topman Rudy Dierckx, diende een dossier in.

Wisselwerking

Dat de nieuwe radio's nauw zullen samenwerken met de intussen 10 jaar bestaande regioTV's, ligt voor de hand. Dat beaamt ook Lucie De Zutter, hoofdredacteur-directeur van AVS: « We bestrijken nu eenmaal hetzelfde gebied. » Volgens De Zutter zullen de Oost-Vlaamse Televisie en Radio wel over een autonome redactie beschikken. « Dat sluit niet uit dat bepaalde nieuwsitems kunnen doorgegeven worden en dat beide zenders ook redactioneel naar elkaar zullen verwijzen. Beiden komen trouwens onder hetzelfde dak. »

Het gevolg van die zowel redactionele als ook publicitaire wisselwerking is overigens dat alle grote mediahuizen toch weer een voet tussen de deur krijgen. In West-Vlaanderen ligt via WTV en Focus een link met Roularta voor de hand. In Oost-Vlaanderen is dat via publiciteitsregisseur Vloram met de VUM. In Vlaams-Brabant zwaait duidelijk Radio Contact de plak, en in Limburg kan blijkbaar niemand rond Concentra heen. In Antwerpen tot slot ziet het er sterk naar uit dat – via de regioTV's ATV en RTV – De Persgroep en Concentra de koek zullen verdelen.

Rond deze tijd onderzoeken het Vlaams Commissariaat voor de Media en de administratie Media van de Vlaamse Gemeenschap de dossiers. De nieuwe minister van Media Mario Keulen (VLD) wil de erkenningsprocedure voor zowel de 5 regionale als de 292 lokale radio's afronden tegen eind dit jaar. (MS/LR)

Het wordt De Tijd

Op maandag 3 november wordt De Financieel-Economische Tijd kortweg De Tijd. De Tijd zal dan niet langer vijf keer per week verschijnen maar zes keer, dus ook op maandag. Iedere dag zal er ook een persoonlijk katern bij De Tijd verschijnen. De hele operatie moet van De Tijd "een complete zakenkrant" maken die de lezer niet alleen professioneel maar ook persoonlijk weet te boeien.

Hans Maertens
Algemeen directeur De Tijd

Foto De Tijd

'Ook ruimte voor persoonlijke informatie'

Een complete zakenkrant

De Tijd wil een complete zakenkrant worden en dat houdt drie elementen in.

De Tijd wil vooreerst een krant zijn. Dit betekent dat de redactie het nieuws volgt maar vooral maakt, en bij het nieuws achtergrond en duiding voegt zoals het in een kwaliteitskrant past. Maar nieuws

verslaan en maken doe je iedere dag... ook

tijdens het weekend. Vandaar dat De Tijd ook op maandag zal verschijnen. In het weekend wordt er immers steeds meer nieuws gemaakt: verkiezingen, referenda, politieke congressen, verklaringen, interviews. De "tijd" staat nooit meer stil...

Ten tweede is en blijft De Tijd een zakenkrant die zich met politieke, financiële en economische berichtgeving richt op zakenlui, beleggers, kaderleden, en al wie economisch en maatschappelijk actief is. De focus van De Tijd zal niet veranderen, in tegenstelling tot wat velen denken of hopen.

Ten derde wil De Tijd completer worden en ook verslag brengen over sport, cultuur, media, technologie, gezondheid en andere thema's. Het zijn thema's die de Tijd-lezer raken in zijn persoonlijke levenssfeer. Maar Tijd zou Tijd niet zijn wanneer we ook die thema's niet op onze eigen manier willen brengen... vanuit een aparte invalshoek... niet gericht op sensatie of emotie maar op de verrijking van de lezer. Deze persoonlijke informatie wordt gebundeld in een dagelijks katern en op die manier willen we De Tijd completer maken. Op die manier zal de complete zakenkrant in drie delen uiteenvallen: een nieuwskatern, een katern met persoonlijke informatie en een cijferkatern.

Nieuwe advertentiebronnen

De bijsturing van De Tijd gaat gepaard met een naamsverandering. Vandaag wordt de naam van de krant verbasterd en verbastering

leidt tot verwarring. Zo hebben onze lezers het over de Tijd maar ook over de FET, de Financiële Tijd of zelfs den Economischen. Daar willen we van af, we zetten de krant in de markt als krachtig merk: De Tijd.

Deze operatie gaat vanzelfsprekend gepaard met een krachtige marketingcampagne die gespreid wordt over de laatste maanden van 2003 en de eerste maanden van 2004. Want we willen Tijd weer op de kaart plaatsen.

Door de geïnteresseerde lezers een completere zakenkrant aan te bieden, wil De Tijd opnieuw aanknopen met stijgende verkoopcijfers uit het verleden. Te lang werden we gepercipieerd als een loutere beurskrant. Als het goed ging met de beurs, ging het goed met De Tijd. Maar als het slecht ging,... Door deze bijsturing wil De Tijd wat minder afhankelijk worden van het beursklimaat, en dit niet alleen op lezersmarkt maar ook op de advertentiemarkt. Met het nieuwe katern willen we immers ook nieuwe advertentiebronnen aanboren.

Redactie wordt fors uitgebreid

Voor Uitgeversbedrijf Tijd is dit een grote operatie die heel wat investeringen vergt. De redactie wordt fors uitgebreid om enerzijds een maandagkrant te produceren en anderzijds het persoonlijk katern in te vullen. Daarbij worden zowel ervaren journalisten aangeworven als nieuw aanstormend talent. En dat er journalistiek talent in Vlaanderen rondloopt, hebben we tijdens de sollicitatieprocedure aan den lijve ervaren. In de traditie van De Tijd willen we een hoogwaardig product in de markt zetten dat gedragen wordt door onze journalistieke waarden – zoals onafhankelijkheid, correctheid, enzomeer.

Na de moeilijke jaren van snoeien, wil De Tijd vandaag zaaien om in 2004 te oogsten. Jazeker, het is een project met wat risico's aan, maar een uitgever moet durven investeren in zijn product, in zijn merk, in zijn communicatie en niet in het minst in zijn journalisten. Want het zijn uiteindelijk zij die samen met de uitgever en alle andere in het bedrijf, de kwaliteit van het product zullen bepalen.

Regularisering studiejaren kan nu ook voor journalistenpensioenen

Goed nieuws voor beroepsjournalisten in het Belgisch Staatsblad van 27 augustus jl. Een Koninklijk Besluit laat hen toe om bij de regularisering van hun studiejaren voor het bereiken van een volledige loopbaan, dit voortaan ook te doen voor het aanvullende journalistenpensioen. Een lacune in de wet stond dit tot dus ver in de weg. Aangezien het aanvullende journalistenpensioen neerkomt op een derde van het gewone werknemerspensioen, levert de wijziging een aardig financieel extraatje op. Even de algemene principes. Elke werknemer kan tegenwoordig zijn studiejaren laten meerekenen voor de berekening van zijn loopbaan, ten einde zo sneller aan de volledige loopbaan van voor mannen 45 jaar en voor vrouwen 43 jaar te geraken. Per regularisatiejaar wordt daarvoor een goede 1.000 euro aangerekend. Nu viel het aanvullende journalistenpensioen bij een dergelijke regularisatie totnogtoe uit de boot. De wet stelde immers dat dit maar mee in de regularisatie betrokken kon

worden op voorwaarde dat men al 1 jaar na de studie aan de slag was als beroepsjournalist. Een absurde voorwaarde, aangezien de titel van beroepsjournalist ten vroegste kan binnengehaald worden na een stage van 2 jaar. Het nieuwe Koninklijk Besluit past daar nu een mouw aan door te eisen dat men de titel van beroepsjournalist verwierf binnen 1 jaar na het einde van de journalistenstage, en niet langer van de studies. Dat maakt het vanzelfsprekend veel makkelijker om de regularisering nu ook op het aanvullende journalistenpensioen te betrekken. Hiervoor dient wel nog een kleine extra regularisatiebijdrage te worden betaald, maar dat is gelet op de hoogte van het extra journalistenpensioen (1/3 van het gewone pensioen) de inspanning meer dan waard.

Meer info op de Pensioentoren bij de heer Jos De Rudder:
tel. 02/529.27.24.

(PD)

VVJ-secretariaat actualiseert journalistendatabank

Bij dit nummer van De Journalist gaat een formulier dat alle beroepsjournalisten (lid van de VVJ of niet) nauwgezet zouden moeten invullen. De rondvraag dient voor de actualisering van de persoons- en beroepsgegevens in de databank van het VVJ-secretariaat.

Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor de correcte opgave van e-mailadressen en specialisaties. Op die manier wil de VVJ de communicatie met de journalisten nog verbeteren. Wie niet wil dat het secretariaat zijn/haar gegevens doorspeelt aan derden, kan dit op het formulier aangeven. Graag antwoorden voor 15 oktober e.k.

Uit het beroep ? Word erelid !

Ook voor beroepsjournalisten die uit het vak stappen bestaat de mogelijkheid om voeling te houden met hun voormalige beroepssector en collega's. Het volstaat hiervoor zich als erelid aan te sluiten bij de VVJ/AVBB. Het lidgeld voor ereleden belooft 75,00 EUR. Hiertegenover staan de gebruikelijke dienstverlening van het secre-

tariaat, een abonnement op het VVJ-magazine De Journalist, een exemplaar van het Jaarboek van de Belgische Pers, en de traditionele kortingskaart van 75 pct. bij de NMBS.

Meer info op het secretariaat: tel. 02/235.22.70;
e-mail info@journalist.be.

Met een opgemerkte column nam schrijver en journalist Tom Naegels in De Standaard van 18 september jl. 'afscheid van de journalistiek'. Hieronder enkele uittreksels.

"Mag ik eens schaamteloos iets over mezelf vertellen ? Dit is een bijzondere week voor mij. Na bijna vijf jaar neem ik afscheid van de journalistiek. (...)

Waarom ga ik dan weg ? Om dezelfde reden als al die andere jonge journalisten weggaan, zeker ? Is vijf jaar niet de gemiddelde duur van een loopbaan ? Of was het tien ? In ieder geval: het is met stip het beroep dat de meeste jonge mensen aantrekt en de meeste vroegtijdig ook weer uitspuwt. Dat heeft met veel zaken te maken, onder meer met de soms slechte verloning en de onregelmatige uren en het bedenkelijke statuut waarin veel journalisten werken. Maar dat zijn niet mijn redenen. (...)

Het heeft ook te maken met de inhoud van de job. (...) Journalistiek,

zo leerde ik, is het eindeloos herschrijven van hetzelfde artikel, om een iets andere aanleiding. (...) Er zijn ook – vaker dan u zou denken – artikels die telkens opnieuw verschijnen. Letterlijk. In dezelfde krant, soms zelfs geschreven door dezelfde journalist. Echt waar. Dat gaat dan zo. Het Laatste Nieuws schrijft iets, Het Nieuwsblad schrijft het over, Het Belang van Limburg volgt. De Morgen besluit om het onderwerp twee maanden op te sparen, kwestie van niet klakkeloos te kopiëren. Na die tijd zegt Het Belang van Limburg, waar toevallig een andere chef de dagdienst heeft: 'Tjemie, nieuws in De Morgen !' En ze maken hetzelfde stuk dat ze twee maanden tevoren al schreven ! Het Nieuwsblad volgt, Het Laatste Nieuws volgt... Dat kan soms jaren zo doorgaan. (...)

De meeste redacties zijn zich bewust van het gevaar van herhaling. Ze vinden nieuwe formats, bedenken invalshoeken, spelen met layout en bijlagen. Maar dat doet niets af aan het essentiële probleem: er is veel minder nieuws dan de media ons willen doen geloven. (...)"

De deadline voorbij

Taxi !

— Een column van Mark Vlaeminck

Omdat er een nieuwe millésimé onder de kurk komt, organiseert een bekend champagnehuis binnenkort voor Belgische journalisten een persconferentie in een gerenommeerd restaurant. De invitatie vermeldt dat de dames en heren van de pers kunnen kiezen. Of ze komen op eigen kracht naar de persconferentie of ze laten zich thuis afhalen per taxi. Dat de deelnemers na afloop ook per taxi weer naar huis gebracht worden, staat niet op de uitnodiging vermeld maar we nemen aan dat zulks wel het geval is. Je kunt moeilijk een groep journalisten zo maar achterlaten in een restaurant waar de tafels worden afgeruimd.

Per taxi thuis worden afgehaald door de organisator van een persconferentie? Kan dat wel? Ruikt dat niet naar beïnvloeding? Is hier sprake van aantasting van de onafhankelijkheid? Kan een journalist die zo in de watten wordt gelegd nog nuchter berichten? Dat zijn vragen die in eerste instantie opborrelen maar bij nader toezien valt er voor het taxisysteem heel wat te zeggen. Om te beginnen nemen wij aan dat een journalist die een persconferentie over diverse champagnes verslaat, ter plekke ook van elke soort wil proeven om te kunnen vergelijken. Met het risico dat hij zich na volbrachte taak naar zijn redactie spoedt maar bij het verlaten van zijn nieuwsbronnen wordt tegengehouden door een lid van de federale politie die hem vriendelijk maar beslist sommeert even in het zakje te blazen. De journalist in kwestie kon een slechte afloop van dergelijke confrontatie alleen maar vermijden door tijdens zijn persconferentie, tijdens zijn werk dus, elk glas bubbeltjes resoluut te weigeren en rigoureus vast te houden aan plat of bruisend water. Gezond is dat wel maar op die manier zal hij nooit goed weten waarover hij schrijft. De beschikbaarheid van taxi's is dus een waarborg voor het correcte gebruik van de voorhanden zijnde nieuwsbronnen.

Er is ook een maatschappelijk aspect aan het taxisysteem. Niet alleen wordt hier de tewerkstelling bevorderd – al die taxi-chauffeurs die die ochtend een journalistiek vrachtje moeten

oppikken en 's avonds weer dumpen, zijn alvast die dag uit de werkloosheidstabellen.

Daarenboven is dit systeem absoluut veilig. Geen enkele journalist met een te hoog promille moet zelf achter het stuur. De overheid kan hier best met subsidies over de brug komen. Waarop wacht onze minister van Mobiliteit?

Dit initiatief verdient volop navolging.

Gedaan met journalisten die zich in een te dure eigen auto of in een fiscaal toch niet zo interessante bedrijfswagen naar een persconferentie spoeden en daar te laat komen omdat ze geen parkeerplaats vonden. Gedaan met reporters die op weg naar de zoveelste primeur geen zitplaats vinden in overvolle trein of bus.

Enige creativiteit in de toepassing van de nieuwe werkwijze kan daarbij de dagelijkse sleur doorbreken. Niet alleen taxi's komen

immers in aanmerking voor deze nieuwste evolutie in de perspraktijk. Niets belet immers organisaties als de Boerenbond of andere verenigingen die de belangen van de landbouwers verdedigen, om voor het vervoer van journalisten naar hun persconferenties een beroep te doen op paard en kar. Of als het rapper moet gaan dan maar de tractor.

Brandweerlui die de pers samenroepen om de jongste statistieken over hun bluswerk wereldkundig te maken, sturen gewoon een rode bluswagen met gillende sirene en als aan het UZ hét middel tegen kanker is ontdekt, kunnen journalisten uit de medische sector thuis met een snelle ambulance worden opgepikt. Of de desbetreffende journalist dan ook nog eens in dat voertuig op de brancard moet worden vastgebonden, daarover valt te praten.

Godfried Danneels wordt tot paus verkozen en voor hij naar Rome vliegt, geeft de kardinaal in Mechelen nog gauw een persconferentie. De journalisten worden thuis afgehaald. In processie. Met vaandels en gezangen. Met wierook en misdienaars. Maar helaas met wijwater in plaats van champagne.

En misschien is dat maar goed ook. Want journalisten moeten nuchter blijven, kritisch en onafhankelijk. In alle omstandigheden.

De globale krantenverkoop mag dan nog een dalende trend vertonen – vorig jaar ging ze nog met 3,2 pct. achteruit – het aantal Belgen dat **de krant léést** zit in de lift. Dat blijkt uit CIM-cijfers over de periode mei 2002 tot april 2003. Alle Belgische kranten samen bereikten per dag net geen **4,5 miljoen lezers**. Dat zijn er 83.700 meer dan het jaar voorheen.

♦♦♦

Stijgingen in het leesbereik vallen te noteren voor de gratis krant Metro (+ 18,9 pct.), Gazet van Antwerpen (+ 9,8 pct.), De Morgen (+ 6 pct.), Het Nieuwsblad (+ 5,1 pct.) en Het Laatste Nieuws (+ 2,3 pct.). Dalers zijn Het Volk (- 14 pct.), De Financieel-Economische Tijd (- 8,3 pct.), De Standaard (- 7,3 pct.) en Het Belang van Limburg (- 1,3 pct.).

♦♦♦

Dat geeft in absolute cijfers volgend **ranglijstje**: (1) Het Laatste Nieuws met 985.100 lezers, (2) Het Nieuwsblad met 771.500 lezers, (3) Gazet van Antwerpen met 429.400 lezers, (4) Het Belang van Limburg met 381.800 lezers, (5) De Standaard met 270.800 lezers, (6) De Morgen met 225.700 lezers, (7) Metro met 175.900 lezers en (8) De Financieel-Economische Tijd met 128.400 lezers.

♦♦♦

Bij de **magazines** alleen maar goed nieuws. In de categorie 'algemeen' is de stand: (1) Dag Allemaal met 1.448.000 lezers (+ 4,9 pct.), (2) Humo met 1.151.000 lezers (+ 3 pct.) en (3) Knack met 679.000 lezers (+ 7,8 pct.). De stand in de categorie 'mannenbladen' ziet er uit als volgt: (1) P-Magazine met 402.000 lezers (+ 15,2 pct.), (2) Ché met 212.000 lezers (+ 10,4 pct.) en (3) Menzo met 198.000 lezers (+ 35,6 pct.). Bij de 'vrouwenbladen' wordt dat: (1) Libelle met 990.000 lezers (+ 12,6 pct.), (2) Flair met 674.000 lezers (+ 11 pct.) en (3) Feeling met 490.000 lezers (+ 9,1 pct.).

♦♦♦

De CIM-lezersenquête werd uitgevoerd bij 11.184 Belgen. De resultaten bepalen mee de positie van de betrokken bladen op de reclamemarkt.

♦♦♦

In zijn nakende ontplooiing tot 'complete zakenkrant' (zie ook pagina 16) heeft **De (Financieel-Economische) Tijd** zich verzekerd van de steun van enkele forse nieuwkomers. Zoals **Rolf Falter** (45), ex-De Standaard, ex-CVP-studiedienst Cepas, ex-opnieuw-De Standaard, ex-tot-slot-adviseur van premier Verhofstadt (VLD).

♦♦♦

Van Het Nieuwsblad komen **Peter Rasking** en **Diederik Van Vaerenbergh** over. De laatste was behalve coördinator sport op Het Nieuwsblad ook délégué van de Vlaamse Vereniging van beroepsjournalisten (VJ) bij de VUM-kranten.

♦♦♦

In die laatste hoedanigheid wordt hij vervangen door **Nancy Nackaerts** van De Standaard. Dat maakt dat de VJ bij de VUM-kranten voortaan vertegenwoordigd wordt door een vrouwelijk trio: Ann Van Nieuwenhove van Het Nieuwsblad en Véronique Nolens en Nancy Nackaerts van De Standaard.

♦♦♦

Ook op de magazinemarkt beweegt er vanalles. Bij Cascade, de Belgische poot van het Nederlandse Audax, is **Frans Steenhoudt** (ex-De Morgen) binnen gehaald om Zondagsblad te leiden. **Vic Dennis** (ex-Dag Allemaal, zie ook pagina 13) leidt voortaan TV-Gids. Daarmee getuigt Audax-baas Jacques De Leeuw volop van zijn ambitie om door te stoten tot de Vlaamse bladenmarkt.

♦♦♦

Even de radio opzetten. Wat vanaf 1 november e.k. voor een deel gelijk zal staan met Belga aanzetten. Vanaf die datum biedt Belga namelijk **BelgaAudio** aan: op maat gemaakte nieuwsbulletins. Het persagentschap mikt vooral op het driehonderdtal lokale radiostations dat rond het jaareinde een uitzendlicentie te wachten staat. Dankzij BelgaAudio zullen zij hun lokale nieuws kunnen aanvullen met nationaal radionieuws.

♦♦♦

Als de Belga-inboedel tegen dan niet in beslag genomen is, tenminste. U herinnert zich allicht de principiële zaak van **Jef Turf** tegen Belga, die er uiteindelijk toe geleid heeft dat de journalist als 'valse zelfstandige' werd erkend. Dat geeft aanleiding tot een herziening van Jefs pensioen en de terugstorting van teveel betaalde belasting. Alleen laat Belga tot dus ver na om de hiervoor noodzakelijke documenten af te leveren.

Ten einde raad vroeg Jef Turf een **deurwaarder** nu beslag te leggen op de eigendommen van Belga voor de inning van de dwangsom die reeds tegen het persagentschap werd uitgesproken.

♦♦♦

Paul Goossens, Europa-journalist bij Belga, zal het zich mogelijk niet te veel moeten aantrekken. Hij is genoemd als mogelijk opvolger van Johan Leman, de ontslagnemende directeur van het Centrum voor Kansengelijkheid en Racismebestrijding. Weliswaar blijkt niemand het Paul voorlopig te hebben gevraagd, maar "als ze het mij vragen, zou ik ja zeggen", noteerde De Morgen uit de mond van zijn ex-hoofdredacteur. Goed geprobeerd, Pol!

♦♦♦

Na het kortere 19-uur journaal op VTM, is nu ook het **TV1-nieuws** van 19 uur een ietsje ingeknipt. Net zoals VTM, heeft TV1 de bedoeling tegen te gaan dat kijkers voortijdig wegzappen naar de grote concurrent. Of: hoe laten we Man bij Hond van start gaan vooraleer Familie begint?

♦♦♦

We hebben het nog niet over de regionale **TV-omroepen** gehad. Volgens recent CIM-onderzoek stemmen tegenwoordig een dikke 1,5 miljoen Vlamingen, of 30 procent van de bevolking, af op een regionaal station.

♦♦♦

De ranglijst van het dagbereik: (1) ATV: 257.500 kijkers, (2) RTV: 238.900 kijkers, (3) TV Limburg: 230.200 kijkers, (4) AVS: 198.800 kijkers, (5) WTV: 184.900 kijkers, (6) Focus: 137.100 kijkers, (7) Kanaal 3: 124.700 kijkers, (8) ROB TV: 87.400 kijkers, en (9) TV Brussel: 68.000 kijkers.

♦♦♦

Lifestylezender **Vitaya** haalt intussen een dagbereik van 510.000 kijkers per dag. Sinds maart zag de zender zijn kijkdichtheid met de helft toenemen, tot een totaal markt-aandeel van 1,5 procent.

♦♦♦

Gust Verwerft heeft een boekje uitgebracht ter nagedachtenis van **Jos Van Landeghem**, de in juni overleden sportjournalist van Gazet van Antwerpen (zie DJ 61). Het boekje bevat naast bijdragen van Verwerft zelf, ook getuigenissen van Koen Meulenaere, Dirk Gerlo, Rik Lamoral, Jaak Vandyck en nog andere collega's. 'Herinnering aan Jos Van Landeghem – De eerste, de enige en de laatste' (38 pagina's) kan besteld worden bij Gust Verwerft – gypt@skynet.be – en kost 4,00 EUR (over te maken op 063-0159259-20).

♦♦♦

De uitgevers van de **Franstalige kranten** hebben een kort geding ingespannen tegen de Franse Gemeenschapsoverheid. Daarmee willen ze 5,6 miljoen euro incasseren, als compensatie voor het verlies aan advertentie-inkomsten bij de kranten door de reclame op televisie. Het conflict sleept al jaren aan, de Franse Gemeenschap erkent dat er een oplossing moet komen.

♦♦♦

De Belgische Staat legt zich neer bij haar veroordeling door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in de **zaak-Ernst e.a.** België kreeg van het EHRM op 15 juli een stevige tik op de vingers voor een reeks huiszoekingen die op redacties en bij journalisten thuis werden uitgevoerd in het kader van de Cools-, Augusta- en Dassault-dossiers. Volgens het Mensenrechtenhof ging het om ongeoorloofde schendingen van het journalistieke bronnengeheim.

♦♦♦

De Belgische Staat had in hoger beroep kunnen gaan tegen die uitspraak, maar doet dat dus niet. Dat betekent ook dat de betrokken journalisten binnenkort schadeloos gesteld zullen worden door de Belgische overheid.

♦♦♦

De voorbereidingen voor het **proces-Dutroux**, dat op 1 maart 2004 begint, zijn in volle gang. Justitie stelt allicht twee persraadsheren ter beschikking, een Franstalige en een Nederlandstalige. Veel ruimte voor de pers is er in de rechtszaal van Aarlen niet, maar in een belendende ruimte worden voor de media wel schermen en andere faciliteiten voorzien.

– Vraagje over kunstonderwijs? –

Of over steun aan kunstenaars, loopbaanonderbreking, adoptie, minimumnormen voor huurwoningen ... ? Kortom, u heeft een vraagje voor de Vlaamse overheid? U krijgt van ons meteen het antwoord, of we wijzen u de weg ... elke werkdag tussen 9 en 19 uur.

De Vlaamse Infolijn
0800 / 3 02 01

Uw gids door de Vlaamse overheid